

به سوی تعلیم و تربیت قرآنی

فریستادگان و دکتران عارفان و باطنیان
دکتر میرزا سرینژی

سرشناسه	حاجی بابایی، حمیدرضا، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	به سوی تعلیم و تربیت قرآنی / نویسندگان حمیدرضا حاجی بابایی، مهری سویی .
مشخصات نشر	تهران: مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)، ۱۳۹۲.
مشخصات ظاهری	۲۷۲ ص.
شابک	۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۶۲۱-۰۰
وضعیت فهرست نویسی	فیا
موضوع	ایران. وزارت آموزش و پرورش
موضوع	آموزش و پرورش -- ایران -- ارزشهای اسلامی
موضوع	اسلام و آموزش و پرورش -- ایران
موضوع	مدرسه ها -- ایران -- تمرکززدایی
موضوع	تحولات آموزشی -- ایران
شناسه افزوده	سویی، مهری، ۱۳۳۹ -
شناسه افزوده	سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی. مؤسسه فرهنگی مدرسه برهان (انتشارات مدرسه)
رده بندی کنگره	۱۳۹۲ ج۲/۷ LA۱۳۵۲
رده بندی دیویی	۳۷۰/۹۵۵
شماره کتابشناسی ملی	۲۲۵۹۲۶۸

سازمان پژوهش و برنامه ریزی آموزشی
وزارت آموزش و پرورش

به سوی تعلیم و تربیت قرآنی

نویسندگان: دکتر حمیدرضا حاجی بابایی - مهری سویی

طراح گرافیک: محسن خرقانی

چاپ اول: ۱۳۹۲

تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

لیتوگرافی، چاپ و صحافی از: واژه پرداز اندیشه

قیمت: ۱۰۰۰۰۰ ریال

حق چاپ محفوظ است

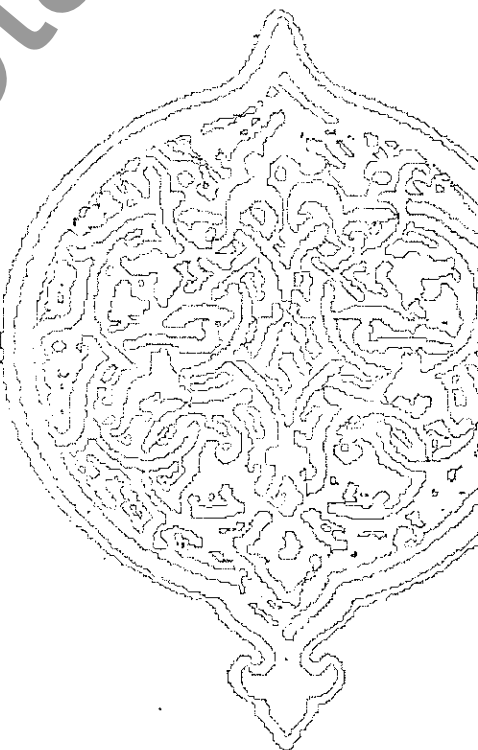
شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۰۸-۰۶۲۱-۰۰

ISBN:978-964-08-0621-0

نشانی: تهران، خیابان سپهبد قرنی، پل کریمخان زند، کوچه شهید محمود

حقیقت طلب، شماره ۸

تلفن: ۸۸۸۰۰۳۲۴-۹ دورنویس (فاکس): ۸۸۹۰۳۸۰۹

فهرست

دیباجه

۶

فصل اول: به‌سوی تعلیم و تربیت قرآنی

۱۵

فصل دوم: مدارس قرآنی

۵۱

فصل سوم: مدارس شاهد

۸۳

فصل چهارم: مدارس استعدادهای درخشان

۱۰۹

فصل پنجم: مدارس نمونه دولتی

۱۴۳

فصل ششم: مدارس تخصصی ورزش

۱۶۷

فصل هفتم: مدارس هیئت امنایی

۱۹۵

ضمائم

۲۰۷

منابع و مآخذ

۲۶۹

دیباچه

آموزش و پرورش کارآمد، یک رخداد و حادثه نیست بلکه حاصل یک برنامه‌ریزی جامع، پیوسته، هدفمند، اندام‌واره، بلندمدت، تعالی‌گرا، و بهره‌مند از تمام ظرفیت‌های کشور است. در حال حاضر آموزش و پرورش کشور عزیز ما ایران، در راستای چنین حرکتی، یعنی تحول بنیادین قرار گرفته و در تمام زوایا و سطوح آن، یک انقلاب آرام، اساسی، اثربخش در حال وقوع است. این انقلاب که با نام تحول بنیادین شناخته می‌شود شروع یک دگرگونی همه‌جانبه، ژرف، هدفمند، نظام‌دار و کمال‌گرا در بطن آموزش و پرورش کنونی اعم از محتوی - ساختار - فضا و منابع انسانی است که می‌توان به روشنی پیش‌بینی کرد آیندگان به دلیل ثمرات عظیم و گسترده آن، که حاصل اراده نظام بر اجرایی شدن سند تحول بنیادین است، آموزش و پرورش ایران را با خط مبنای سند تحول به دو بخش آموزش و پرورش پیش از تحول بنیادین و آموزش و پرورش پس از تحول بنیادین نام‌گذاری خواهند کرد.

سند تحول بنیادین مبتنی بر آموزه‌های وحیانی و خلل‌ناپذیر اسلام، الگوهای متعالی

آن و مؤلفه های اساسی انقلاب اسلامی ست که در عرصه های دانش، بینش، توانش و کنش ارتباطات چهارگانه انسان را با خدا، خود، خلق و خلقت؛ اصلاح می نماید.

در اینجا «اصلاح» به مفهوم «رُفُرم» و تغییرات ظاهری نیست بلکه اصلاح از دیدگاه امام خمینی (ره) دست یافتن به افکار و گفتار و رفتاری ست که با فطرت، مصالحه و سازگاری دارد و اینکه دین اسلام دین فطرت خوانده می شود، از همین ناحیه است چون تمام آموزه ها و الگوهای این مکتب متریقی با فطرت انسان مصالحه و سازگاری دارد. این سازگاری آن قدر حقیقی است که خداوند در آیه اکمال دین (مائده/۳) می فرماید: «الْيَوْمَ أَكْمَلْتُ لَكُمْ دِينَكُمْ» یعنی امروز «دین شما» را کامل کردم. خداوند دین را به ما منسوب می کند آن هم به دلیل شدت تجانس و تفاهمی که دین با فطرت انسان دارد فلذا می فرماید: دین شما، و برعکس وقتی درباره نعمت سخن می گوید می فرماید: «وَأَتَمَّمْتُ عَلَيْكُمْ نِعْمَتِي» یعنی «نعمت خودم» را بر شما تمام کردم در حالی که ما فکر می کنیم نعمت ها مال ما آدم هاست و دین مال خداست.

این موضوع هر چه از سرچشمه های فکر و نظر به سمت دشت های فعل و عمل سرازیر می شود بیشتر ما را متوجه این معنا می کند که روش ها نیز باید برای بیان و پذیرش این دین فطری، روش های سازگار با فطرت و اصول مسلم حاکم بر انسان ها باشد، در این رابطه یک رسالت مهم پیش روی مسئولان و خادمان آموزش و پرورش کشور است که باید برای رهایی آموزش و پرورش از دو آفت تقلیدی بودن و کهنه ماندن، که سال هاست گریبان گیر آن بوده؛ تمام ظرفیت سند تحول بنیادین را به جریان بیندازند و برای عملیاتی شدن آن از هیچ کوششی فروگذاری ننمایند که در همین رابطه یکی از مهمات و بلکه یکی از اولویت های موضوع کیفیت بخشی تحولی به مدارس دولتی کشور است.

کیفیت، مولود انجام به واقع و به موقع سیاست ها، طرح ها، برنامه ها در یک فضای

عادلانه، رقابت آمیز، ترقی خواه، و کمال طلب است اگر در موضوعی، فضا و فرهنگ و فرایند مساعد، زمینه را برای رقابت مهیا کند؛ می توان امیدوار بود که کیفیت به صورت طبیعی و تداومی جریان خواهد داشت و الا نبود فضای رقابت، مرگ کیفیت را به همراه خواهد داشت. از این روی برای بهره گیری هرچه بیشتر، از تمامی ظرفیت ها و حتی ظرفیت روانشناختی مدیران، در پُر آوازه کردن و درخشان نمودن عملکرد خود، به توسعه مدارس دولتی خاص در راستای توسعه تعلیم و تربیت قرآنی همواره اهتمام ورزیده ایم. به گونه ای که به ویژه طی دو سال گذشته نرخ رشد این توسعه از مرز چهل درصد هم عبور کرده است البته این توسعه کمی از توسعه کیفی نیز در عرصه های گوناگون آموزشی-پرورشی-پژوهشی- فناوری و منابع انسانی برخوردار بوده که در عناوین آتی و به طور مشخص، به آن خواهیم پرداخت. آنچه بیان آن در این مجال لازم است چرایی ایجاد مدارس دولتی خاص و علل توسعه آن است که در دو بخش زیر تقسیم شما خواننده فرهیخته می شود.

الف: چرایی ایجاد مدارس دولتی خاص و ضرورت تداوم آن

- ۱- الف: استفاده از ظرفیت الگویی این مدارس برای ترویج و تسری رشد علمی و رشد اخلاقی برآمده از فرهنگ و تربیت قرآنی به سایر مدارس دولتی
- ۲- الف: ضرورت اجرا شدن برنامه های تحولی مربوط به زیرساخت نخبگان کشور و توجه ویژه به دانش آموزان با استعداد و برتر

- ۳- الف: زمینه سازی برای رشد و افزایش رضایت والدین از مدارس دولتی
- ۴- الف: ایجاد رقابت سالم و سازنده بین مدارس گوناگون در کسب استانداردهای کیفیت
- ۵- الف: ترویج فرهنگ علم، پژوهش، نوآوری، خلاقیت، ایثار و شهادت و...
- ۶- الف: ارتقای نقش های والدین از سطح کمک های مالی به سطوح کمک های

آموزشی و پرورشی و پژوهشی

- ۷- الف: ارتقای خدمات علمی، آموزشی و پژوهشی معلمان در فضای رقابت و مشارکت
 - ۸- الف: رشد توانمندی های حرفه ای و مهارتی معلمان در تمامی ابعاد با توجه به ارتقای نیازها و مطالبات علمی- پژوهشی دانش آموزان
 - ۹- الف: رشد کیفی و کمی مسئولیت شخصی متناسب با سطح انتظار اجتماعی در برابر عناوین خاص
 - ۱۰- الف: توسعه عدالت آموزشی نسبت به نیازها و استعداد های گوناگون و خاص دانش آموزان
 - ۱۱- الف: زمینه سازی تحقق هدف های خاص تحول بنیادین نظیر مدرسه قرآنی و مدرسه ورزش
 - ۱۲- الف: آماده سازی زیر ساخت نیروی انسانی کارآمد برای اداره فردای جامعه
 - ۱۳- الف: ایجاد تحرک و رقابت علمی- فراگیر و اثر بخش بین دانش آموزان مدارس گوناگون
 - ۱۴- الف: اجرای سند مربوط به نخبگان مصوب شورای عالی انقلاب فرهنگی
- ب: علل توسعه مدارس خاص و دستاوردهای آن
- ۱- ب: پاسخگویی به اقبال عمومی مردم در راستای اهداف تحول بنیادین
 - ۲- ب: افزایش رقابت سالم و سازنده بین مدارس گوناگون اعم از دولتی و غیردولتی و تقویت آنها
 - ۳- ب: ایجاد شرایط رشد علمی- حرفه ای و پژوهشی- فرهنگی دانش آموزان و تحرک بخشیدن به کلیه مدارس
 - ۴- ب: توسعه مدارس الگو با توجه به گستردگی مدارس دولتی و ضرورت تسری و ترویج آن
 - ۵- ب: سرعت بخشی به اجرایی شدن برنامه های تحولی سند تحول بنیادین

- ۶- ب: کیفیت بخشی به مدارس دولتی در وسیع ترین سطح متناسب با امکانات
- ۷- ب: افزایش عدالت آموزشی نسبت به نیازها و استعداد های گوناگون با افزایش رقابت و تحرک علمی در بین دانش آموزان سراسر کشور
- ۸- ب: تقویت رقابت بین مدارس دولتی جهت کسب استانداردهای کیفیت
- ۹- ب: توسعه کمی و کیفی خدمات علمی - فرهنگی معلمان با توجه به توسعه رقابت های کمی و کیفی در مدارس
- ۱۰- ب: افزایش احساس مسئولیت و ایفای نقش والدین در رسیدگی به فرزندان
- ۱۱- ب: افزایش زمینه سازی و اجرایی شدن هدف های خاص تحول بنیادین مثل مدرسه قرآنی و مدرسه ورزش
- ۱۲- ب: افزایش آمادگی و تربیت نیروی انسانی کارآمد برای اداره فردای جامعه
- ۱۳- ب: وجود و فراوانی دانش آموزان مستعد و ساعی و دانش طلب
- در ادامه لازم است با توجه به وجود دانش آموزان مستعد و وفور استعدادهای برتر، برنامه ریزی ویژه ای برحسب منویات مقام معظم رهبری داشته باشیم، معظم له در رابطه با توجه به استعدادهای گوناگون نوجوانان و جوانان و به ویژه استعدادهای برتر در فرازهایی می فرمایند:
- من معتقدم از هوش جوان ایرانی، بیشتر از آنچه امروز استفاده می شود باید استفاده شود.
- هوش وافر و استعداد بالا یک ثروت معنوی بی بدیل و یک سرمایه است.
- مسئولان هم باید حداکثر تلاش خود را بکنند تا میدان برای بروز این استعدادهای در زمینه های مختلف باز شود.
- انشاء الله درخشش استعداد ایرانی در آینده همه دنیا را متوجه خود خواهد کرد.

عزم و حرکت در راستای این فرمایشات، کشور را در جهان فردا، مظهر پیشرفت و عدالت می‌نماید و با این پرچم است که می‌توانیم حقانیت فرهنگ و تفکر انقلاب اسلامی را برای جهانیان مسموع و بلکه مطلوب نمائیم. با این نگاه، حرکت برای پیشرفت و عدالت این کشور، یک حرکت جهادی ست و هر کس در هر مقام و مسندی به این مهم بپردازد، یک مجاهد است و وقتی مجاهد شد، یعنی گرفتار روزمرگی - بروکراسی و عافیت طلبی نمی‌شود. وقتی مجاهد شد، یعنی از هیچ چیز نمی‌هراسد، نه از سخره‌ها می‌گریزد نه از سخره‌ها می‌هراسد. او می‌داند قُللِ عزت فردا از قَبَلِ عزیمت امروز فتح خواهد شد و ما برای رسیدن به چنین فردایی، باید از امروز گام برداریم و با تمام وجود، رسالت تاریخی خود را احساس و بر آن اساس اقدام نماییم، باید بدانیم که دانش آموز ثمره والدین - سرمایه نظام - مسئولیت ما و امانت خداوند است و باید او را مبتنی بر نقشه راه که سند تحول بنیادین است؛ برای دستیابی به سطوحی از حیات طیبه تمهید و تربیت نمائیم.

برای حرکت در این مسیر و مقصد، توجه اساسی و برنامه‌ای به اصول جدا ناشدنی علم و عدل «تعلیم و تربیت» دانایی و توانایی، زمینه ساز پیشرفت و عدالت خواهد بود. همچنین ایجاد متابعت از ارزش‌ها و مطابقت در روش‌ها از جمله موضوعاتی ست که ضمن توجه به ثبات و اتقان ارزش‌های الهی، به ما یادآور می‌شود که باید در روش‌ها نیز برای جذب حداکثری مخاطبان انعطاف داشت.

این موضوع زمینه یک رشد عمومی و ملی را برای آحاد جامعه دانش‌آموزی کشور فراهم و مقدمات و زیر ساخت رسیدن به جایگاه مرجعیت علمی را در جهان اسلام و جهان پیش رو، مهیا می‌کند و آشکارا پیداست که مرجعیت علمی، زمینه ساز مرجعیت فرهنگی ما می‌شود زیرا مهم و اثر گذار خواهد بود که رشد علمی این کشور تا سطوح طراز، در متن و بستر کدام گفتمان فرهنگی و ارزشی پدید آمده است؟ این موضوع علاوه بر آن است که علم

به ما هو علم، قادر به صولت آفرینی و اقتدار برای هر کشوری ست که بدان دست می یابد. چنان که از رسول مکرم اسلام (ص) است که: **اَلْعِلْمُ سُلْطَانٌ**^۱، دانش، قدرت است. آنکه بر دانش دست یابد بر قدرت دست یافته است و در ادامه می فرماید: **«مَنْ وَجَدَهُ صَالًا»** هر کس دانش را بیابد صولت و برتری می یابد **«وَمَنْ لَمْ يَجِدْهُ صَالًا»** و هر کس دانش را نیابد دیگران بر او استیلا و برتری می یابند.

با تأمل در این سخن گران سنگ نبوی بهتر معلوم می شود که چرا در جهان حاضر تا این درجه ایران برای دسترسی به دانش های برتر مورد مواخذه و تهدید و تحریم واقع می شود و یک «آپارتاید» علمی خشن توسط استکبار جهانی بر کشور عزیز ما تحمیل می گردد. از این منظر نیز باید متولیان و مدیران آموزش و پرورش و بلکه سایر دستگاه های اجرایی کشور، نگاه فعالانه تر و مسئولانه تری برای افزایش کمی و کیفی نخبگان جوان در کاروان دانشمندان با ایمان این کشور داشته باشند و این موضوعی ست که در سند تحول بنیادین به درستی و همه جانبه، به آن پرداخته شده است و زمینه مناسبی برای کیفیت بخشی تحولی به مدارس دولتی کشور فراهم شده است، موضوعی که ما از مطلع مدارس دولتی خاص به آن پرداخته ایم و تا پوشش دهی آن به تمام مدارس دولتی کشور، مسئولیت خستگی ناپذیری خواهیم داشت.

در حال حاضر توسعه مدارس دولتی خاص، اعم از قرآنی - شاهد - استعداد های درخشان - نمونه دولتی - ورزش و هیئت امنایی، همراه با توسعه کیفیت بخشی تحولی در همین راستا انجام شده است که هر یک با اهداف خاص خود بخشی از نیازهای موجود را پاسخ می دهند. برای مثال مدارس شاهد با تربیت علمی و اخلاقی و انقلابی دانش آموزان به توسعه و تحکیم فرهنگ ایثار و شهادت می پردازند. مدارس قرآنی به طور ویژه به ارتقای معرفت

و مهارت دانش آموزان در تلاوت و تدبیر قرآن و در نهایت به تربیت قرآنی آنان می‌پردازند تا کسانی که در این مدارس تعلیم و تربیت لازم را پیدا می‌کنند در آینده در چرخه اشتغال و اجتماع، اگر خلبان - پزشک - مهندس - معلم - استاد - کارگر و ... می‌شوند یک خلبان - پزشک و کارگر، با تربیت قرآنی شوند. همچنین مدارس ورزش به‌طور ویژه به استعدادیابی برای حضور در صحنه‌های بین‌المللی، افزایش سطح دانایی - توانایی - و مهارتی دانش آموزان در یک یا چند رشته ورزشی همراه با خفیات پهلوانی و ارزش مدارانه می‌پردازند. در مدارس نمونه دولتی نیز به عنوان یک مدل گسترده و کیفی زمینه برای رشد علمی - اخلاقی دانش آموزان با رویکرد کاوشی و پژوهشی فراهم می‌آید همچنین در مدارس هیئت امنایی با رویکرد مشارکت خاص تر خانواده‌ها در اداره مدرسه، به موضوع رشد علمی و اخلاقی دانش آموزان پرداخته می‌شود و مدارس استعدادهای درخشان به عنوان مدارس سرآمد و طراز، مسئول شناسایی استعدادها، درخشان و پرورش و هدایت دانش آموزان بر مدار رشد متوازن هستند که در ساحت‌های علمی - پژوهشی - پرورشی - و فرهنگی به تمهید و تربیت زیر ساخت نخبگانی کشور می‌پردازند تا کاروان عظیم دانشمندان با ایمان و مدیران اندیشمند را برای اداره فردای جامعه تربیت کنند.

آنچه در این مجال به سطر و نوشته در می‌آید آرزوها و اندیشه‌هایی نیست که بعدها و فرداها عمل شود بلکه انعکاسی است از گام‌های تحولی برداشته شده در راستای تحقق سند تحول بنیادین و ترویج فرهنگ و تربیت قرآنی در مدارس خاص است که در تمام مراحل آن تلاش شده براساس اسناد بالادستی از سند چشم‌انداز که جایگاه طراز و اول منطقه را برای ایران عزیز ترسیم می‌کند تا سند نقشه جامع علمی کشور که ترسیم جایگاه و چگونگی این مرجعیت علمی و مسیری که به این مرجعیت منتهی می‌شود را مشخص می‌سازد و سند تحول بنیادین؛ گام‌های برنامه‌ای برداشته شود. از این رو ضمن طلب

تأییدات الهی برای پیشرفت بیشتر و اقدام بهتر، از شما خواننده فرهیخته دعوت می شود تا با مطالعه بخش های اختصاصی که به چرایی - چگونگی - و دستاورد انواع مدارس دولتی خاص پرداخته ایم؛ مارا از نظرات سازنده و ارشادی خود بهره مند سازید.

در پایان لازم است به رسم قدر شناسی، از عزیزانی که مارا در این مهم یاری کردند ذکری به میان آید اگرچه آرزو مندیم ذکر حقیقی را خداوند بر سنت الهی «وَرَفَعْنَا لَكَ ذِكْرَكَ» در خدمت ها و خیراندیشی های بزرگ برای این عزیزان فراهم کند و نامشان را شنیدنی و بلند آوازه نماید لیکن به عنوان وظیفه به طور ویژه از سرکار خانم خلیلوند و مدیرکل شاهد و ایثارگران و جناب آقایان: مسیح خیز معاون آموزش متوسطه، فضلی خانی مدیرکل دفتر راهنمایی تحصیلی، شریف زاده مدیرکل دفتر آموزش هنرستان های فنی حرفه ای، مهندس هاشمی معاون تربیت بدنی و سلامت، محمد بنیادی مدیرکل قرآن و عترت، حاج کریم مشاور اجرایی و مهندس نستوه معاون مرکز ملی پرورش استعداد های درخشان، کمال سپاس و امتنان را دارم. باشد که خداوند این بِضَاعَةَ مُزْجَاةَ را از همه ما پذیرا گردد و مورد قبول حضرتش افتد.

إِنْ شَاءَ اللَّهُ

دکتر حمید رضا حاجی بابایی